

UZMANLIK MAHKEMELERİ KONUSUNDA GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

ÇELİK AHMET ÇELİK

I- ÖNERİLER

1- Büyük merkezlerde uzmanlık mahkemeleri kurulmalıdır.

Asliye Hukuk-Sulh Hukuk ayrımı kaldırılmalı, bölge (üst-istinaf) mahkemelerinden vazgeçilmeli, büyük merkezlerde uzmanlık mahkemeleri kurulmalıdır.

2- Uzmanlık mahkemelerinin yararları

a) Uzmanlık mahkemeleri, yargıçlarımızı birbirinden farklı konularda, çok ve çeşitli davalara bakmaktan, iş yükü altında ezilmekten kurtaracak, belli konularda uzmanlaşmalarını sağlayacaktır.

b) Belli konularda uzmanlaşan yargıçların bilirkişiye başvurmaları, önemli ölçüde azalacaktır.

c) Uzmanlaşmış yargıcın davaları kavramada yatkınlığı, hem iş yükünü azaltacak, hem davaların kısa sürede sonuçlanmasını sağlayacaktır.

3- Uzmanlık mahkemelerinin “üst mahkeme” işlevi

Uzmanlık mahkemesi olmayan orta büyüklükte veya küçük yerleşim yerlerinde verilen kararlara itirazlar, en yakın uzmanlık mahkemesi tarafından (bir üst mahkeme olarak) incelenmeli; temyiz aşaması bundan sonra başlamalıdır.

Böylece uzmanlık, yurdun her yerindeki yargı yerlerine ulaşmış olacak; iddia ediyoruz ki çok olumlu sonuçlar alınacaktır. Bu uygulama başlatıldığında Yargıtay'ın yükü de bir hayli hafifleyecek; öte yandan Yargıtay davanın ayrıntılarına girmek yerine asıl görevini yapar duruma gelecektir.

4- Yargıtay Özel Dairelerinin de uzmanlık alanları kesin belirlenmelidir.

Gelen dosya sayısına ve iş yüküne göre konuların gelişigüzel daireler arasında paylaşılması, yıllarca kadastro davalarına bakmış özel dairenin birdenbire sigorta konularını incelemekle görevlendirilmesi; iş kazalarını ve sosyal güvenlik haklarını incelemekle görevli ve başlangıçta uzmanlık dairesi olarak düşünülüp kurulmuş olan özel daireye icra işlerinin yüklenmesi, konusunda uzmanlaşmamış üyelerin yanlış kararlar vermeleri sonucunu doğurmakta, yerel mahkemelerin doğru kararları bozularak, yanlış kararları onanarak hukuk sistemimiz alt üst edilmekte, yargıya güven sarsılmaktadır. Hele son birkaç yıldır, Özel Dairelerin kendi yerleşik (kökleşmiş) içtihatlarına; giderek İçtihadı Birleştirme kararlarına ve yasaların açık hükümlerine aykırı kararlar verdikleri gözlemlenmekte; bundan derin kaygı ve üzüntü duyulmaktadır.

Bütün bunlara bakarak diyoruz ki: Yargıtay özel daireleri de uzmanlaşmalı; bunun için çok gelişmiş bir Bilgi Merkezi kurulmalı; geçmişten bugüne yerleşik (kökleşmiş) ve birbiriyle gelişmeyen kararlar bilgisayarlara yüklenmeli; en son yayınları içeren zengin bir kitaplık yerli ve yabancı yayınlarla sürekli beslenmelidir.

5- Yargıç atamaları ve Yargıtay'a üye seçimlerinde uzmanlık gözetilmelidir

a) Yargıç atamalarında “uzmanlık” dikkate alınmalıdır. Yıllarca ceza mahkemesinde çalışmış bir yargıç hukuk mahkemesine ya da ticaret mahkemesi yargıcı iş mahkemesine atanmamalıdır. Bu konuda örnekleri çoğaltabiliriz.

b) Yargıtay'a üye seçilirken ve dairelere atamalar yapılırken uzmanlığa önem verilmeli; örneğin yirmi küsur yıl savcılık veya ceza yargıçlığı yapmış kişiler, en fazla uzmanlık gerektiren (ticaret, sigorta, iş ve sosyal güvenlik, trafik ve iş kazası gibi özel bilgi birikimini gerektiren) özel dairelere atanmamalıdır.

6- Yargıç yardımcılığı düzenlemesi getirilmelidir.

a) Bugüne kadar olan uygulamada stajını tamamlayan bir yargıç adayı, kimi zaman iki yılını bile doldurmadan ve yeterli bilgi ve deneyim edinmeden, uzak bir ilçeye atanmakta; orada bir başına ne yapacağını bilmez bir durumda işleri yürütmeye çalışmaktadır. Bu koşullarda yargıçlarımızın yetişmeleri ve yeterli deneyim edinmeleri, onların kişisel yetenek ve becerilerine kalmaktadır. Eh, herkes aynı ve bir kalıptan çıkma olmadığına göre, yargıda hep aksayan bir yön sürüp gitmektedir.

Oysa, bir yargıç adayı, stajını tamamladıktan sonra ortalama **beş yıl** süreyle "**yargıç yardımcısı**" olarak **büyük merkezlerde görev yaparsa, yetişmiş ve deneyimli bir yargıç olarak görev yerine gidecek**; vereceği kararlar doğru ve sağlıklı olacaktır.

b) **Yargıç yardımcıları**, yargıcın iş yükünü hafifletecek; davaların çok daha kısa sürede, doğru ve sağlıklı biçimde sonuçlandırılması sağlanacaktır.

c) 6100 sayılı Hukuk Yargılama Yasası'nın tasarı aşamasında "yargıç yardımcılığı" yer almış iken, sonradan bunun çıkarılmış olması son derece yanlış olmuştur. Bu konuda, 2006 tarihli Adalet Bakanlığı Tasarısının 146 ve 147. sayfalarında:

"Ön incelemenin tam uygulanabilmesi için, mahkemelerin iş yükünü azaltması yanında, hakimlere bu konuda destek olmak üzere **hakim yardımcılığı** düzenlemesine yer verilmelidir"denilmiş ise de, 2008 tarihli tasarıda bu bölüm çıkarılmıştır.

7- Tüm adliye binalarında zengin kitaplıklar kurulmalı; Yargıtay'daki Bilgi Merkezi internet kanalıyla tüm adliye binalarına ulaştırılmalı; gelişmiş yazılım programlarına abone olunmalıdır.

Yargıçların görev yaptıkları yurt köşelerindeki Adliye binalarında en son hukuk yayınlarından oluşan kitaplıklar kurulmalı; gelişmiş yazılım programlarına abone olunmalı; Yargıtay'da zengin içerikli Bilgi Merkezi kurulduktan sonra, internet yoluyla en uzak yurt köşelerindeki yargıçların bunlardan yararlanmaları sağlanmalı; yerli ve yabancı akademik çalışmalar da internet aracılığıyla izlenmelidir.

8- Yargıç ve savcılar akademik çalışmalara yönlendirilmelidir.

Yargıç ve savcılarımızdan istekli olanlara bilimsel çalışma, master ve doktora yapma olanağı sağlanmalı; bu konuda her türlü maddi yardım yapılmalı; giderek yurt dışı olanakları dahi yaratılmalıdır.

9- Sürekli meslek içi eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır.

a) Bir yıl içinde en az dört kez olmak üzere, yargıçlarımızın katılacağı ulusal ve uluslararası konferans ve toplantılar düzenlenmelidir.

b) Dışardan çağrılacak akademisyenlerden ayrı olarak, yargıçlarımızın kendi aralarında düzenleyecekleri toplantılarda, önceden belirlenen konular tartışılmalı, karşılıklı bilgi değişimi yapılmalıdır.

c) Karma toplantılarda (sempozyumlarda) akademisyenlerin yanı sıra yargıçlarımız da yer almalı, onlar da birer uygulayıcı olarak konuşmacı yapılmalı, ayrıca bireysel konferanslar da vermelidirler.

II-UZMANLIK MAHKEMELERİ ÖRGÜTLENMESİ

1- İzlenecek yöntem önerileri

a) Başta Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu, İcra ve İflas Kanunu olmak üzere, çeşitli yasalar harman edilerek, belli “konu bölümleri” belirlenmeli ve belirlenen konulara göre “uzmanlık mahkemeleri” kurulmalıdır.

b) Başlangıçta uzmanlık mahkemesi sayıları sınırlı tutulmalı; zamanla uygulamadan edinilecek deneyimlere göre sayıları artırılmalıdır.

c) Ticaret Mahkemeleri (5) ayrı uzmanlık mahkemesine ayrılmalı; bunlar sırasıyla 1.Ticari ilişkiler, 2.Ticaret şirketleri ve kooperatifler, 3.Kıymetli evrak, 4.Taşıma işleri (Deniz Ticaret dışında), 5.Sigorta bölümlerinden oluşmalıdır.

ç) Medeni Kanun şemasına göre uzmanlık mahkemeleri 1. Kişiler Hukuku, 2.Aile Hukuku (Aile mahkemeleri zaten var), 3.Miras Hukuku, 4.Eşya Hukuku (Taşınır ve taşınmaz hukuk davaları) bölümlerinden oluşmalıdır.

d) Borçlar Kanununa göre, başlangıçta önerdiğimiz uzmanlık mahkemelerinin konularını şöyle bölümlendirebiliriz: 1.İşgörme borcu doğuran sözleşmelerden kaynaklanan davalar, 2. İnşaat hukuku (ayrı bir bölüm olarak), 3.Tazminat davaları (Genel olarak her türlü tazminat davaları), 4.İnsan zararları mahkemesi (Özel ve ayrı bir bölüm olarak), 5.Kira sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar.

Aşağıda, bir örgütlenme denemesi yapacağız ve tartışmaya açacağız.

2- Başlangıçta kurulmasını önerdiğimiz uzmanlık mahkemeleri ve konuları

Ticari ilişkiler mahkemesinin konuları:

- Türk Ticaret Kanunu'nun 1.Kitabı (1-123.maddeler)
- FKK'na göre Finansal Kiralama Sözleşmeleri
- Türk Borçlar Kanunu'nun 6.bölüm 2.ayrımında 448-460.maddelerde yer alan Pazarlamacılık Sözleşmeleri
- TBK.11'inci bölümde 532-546. maddelerde yer alan Komisyon Sözleşmeleri
- TBK.12.bölümde 547-554 maddelerde yer alan Ticari temsilciler, Ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları
- TBK.5.bölümde 379-392 maddelerde yer alan Ödünç Sözleşmeleri
- TBK.9.bölüm 2.Ayırım 545-519 maddelerde yer alan Kredi mektubu ve kredi emri
- TBK.13.bölümde 555-560 maddelerde yer alan Havale
- TBK.14.bölümde 561-580 maddelerde yer alan Saklama Sözleşmeleri
- TBK.15.bölümde 581-603 maddelerde yer alan Kefalet
- TBK.18.bölümde 620-649 maddelerde yer alan Adi Ortaklık

Ticaret Şirketleri ve Kooperatifler mahkemesi

TTK.2.Kitap

Kıymetli evrak mahkemesi

TTK.3.Kitap

Taşıma Hukuku

TTK.4.Kitap

Sigorta Hukuku

TTK.6.Kitap

Kişiler Hukuku

TMK 8-117 maddeler

Aile Hukuku

(Aile Mahkemeleri zaten mevcut)

Miras Hukuku

TMK 495-703.maddeler

Malvarlığı Hukuku

- a) TMK 704-1030.maddeler
- b) TBK 3.bölüm 285-298.maddelerde yer alan Bağışlama
- c) TBK 17.bölüm 607-619.maddelerde yer alan Ömür boyu gelir ve Ölünceye kadar bakma sözleşmesi

İnşaat ve satışla ilgili davalar

Taşınmaz yapımı ve kat karşılığı inşaat sözleşmeleri (TBK'nun eser ve taşınmaz satış bölümlerinde yer alan maddeler ile TMK'nun, Tapu Kanunu ve Noterlik Kanunu'nun ilgili maddeleri)

İşgörme sözleşmelerinden doğan uyumsuzluklar

Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan Hizmet Sözleşmeleri, Eser Sözleşmeleri (inşaat sözleşmeleri dışındaki), Vekillik sözleşmeleri ve Vekaletsiz işgörme.

Kira Hukuku

Borçlar Kanununda yer alan kira hükümleri

Tazminat davaları

İnsan zararları dışında her türlü tazminat davaları

İnsan Zararları Mahkemesi

Yeni yasalarımızda insana verilen zararlara özel bir önem verilmiştir.Ölüm sonucu destekten yoksun kalma ile beden gücü kayıplarına ilişkin tazminat davalarının çok özel durumu dikkate alınarak, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 55.maddesi ile 6100 sayılı HMK.'nun 107.maddesi özellikle düzenlenmiştir.

Bu nedenlerle, insana verilen zararların, diğer tazminat davalarından ayrı tutulması ve bu tür davaların özel bir uzmanlık mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'na göre görev bölümü

Konuya yabancı olduğumuz için icra mahkemelerinin görev ayrımını uzmanlarına bırakıyoruz.